

**S P R A W O Z D A N I E Z REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU
WSPIERANIA RODZINY W GMINIE WIELISZEW ZA 2018 ROK**

Wieliszew, marzec 2019 r.

Wprowadzenie

Wdrażanie modelowych rozwiązań pracy z rodziną wieloproblemową, w szczególności rozwój pracy socjalno – terapeutycznej i socjalno – wychowawczej z rodzinami, które są zagrożone w pełnieniu swoich funkcji to zadania realizowane zgodnie z ustawą o wpieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Pomoc rodzinie borykającej się z trudnościami związanymi z opieką i wychowaniem dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich, może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracującymi z dziećmi i rodzicami. Ustawa o wpieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej daje możliwość zastosowania rozwiązań, które mogą przyczynić się do budowania spójnego i skutecznego systemu pomocy dla rodziny, która ma problemy w realizacji funkcji opiekuńczo - wychowawczej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieliszewie kontynuuje realizację rozwiązań w zakresie wspierania rodziny kierując się dobrem dziecka, dobrem rodziny jako naturalnego środowiska rozwoju dziecka, przy współdziałaniu instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.

Wskazane zadania realizowane są w oparciu o założenia programowe i ustawowe zawarte w szczególności w poniższych dokumentach:

- Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wieliszew na lata 2014 – 2020.
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy dla Gminy Wieliszew na lata 2016 – 2020.
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r., poz. 998 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r., poz. 1508 z późn.zm).

System opieki nad dzieckiem – zadania gminy

Katalog zadań zawarty w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej pozwala na stworzenie w gminie spójnego systemu pomocy dziecku i rodzinie.

Do zadań gminy zgodnie z ustawą należy:

- opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracę z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez:
 - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- współfinansowanie pobytu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej;
- prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy;
- sporządzanie sprawozdań z zakresu wspierania rodziny;
- realizacja zadań wynikających z programów z zakresu wspierania rodziny.

Gmina Wieliszew realizuje działania w zakresie polepszania fizycznego i psychicznego dobrostanu dzieci, w tym ograniczenie zjawiska zaniedbywania dzieci i niedostatecznej opieki nad nimi, oraz wspieranie bezpiecznej więzi między opiekunem a dzieckiem.

Wspieranie rodziny – przez wyznaczone cele.

Celem nadrzędnym programu wspierania rodziny w gminie Wieliszew jest profilaktyka i pomoc rodzinie przeżywającej problemy opiekuńczo-wychowawcze.

Cel ten realizowany był etapowo przez:

Działania edukacyjne skierowane do rodzin z dziećmi.

Pracownicy socjalni i asystent rodziny podczas wizyt w środowiskach edukowali rodziny w zależności od potrzeb tj. pod kątem wychowawczym, zdrowotnym, właściwego odżywiania, zapobiegania przemocy w rodzinie oraz zapobiegania agresji.

Chętni mieszkańcy gminy edukowani byli przez psychologa, terapeutę, mediatora i prawnika.

Ośrodek Pomocy Społecznej na stronie internetowej oraz tablicy ogłoszeń umieszczał informacje edukacyjne na temat przemocy oraz na bieżąco uaktualniał dane kontaktowe punktów pomocy w przypadku sytuacji przemocowych, konfliktowych, poczucia zrezygnowania i załamania.

Ulotki takie rozdawane były podczas spotkań z pracownikami socjalnymi, policją, członkami GKRPA, Zespołu Interdyscyplinarnego czy członkami grup roboczych.

Praca z rodziną.

W ramach tego etapu w 2018 roku asystent rodziny na wniosek pracownika socjalnego prowadził pracę z 10 rodzinami. Asystent opracowywał i realizował plan pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym. Współpracował z koordynatorem pieczy zastępczej w przypadku dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.

Pracownicy socjalni monitorowali sytuację dzieci w rodzinach zagrożonych kryzysem oraz podejmowali działania w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym.

Prowadzono porady terapeutyczne z których mieszkańcy Gminy mogli skorzystać raz tygodniu. Uczestnikami byli uzależnieni od alkoholu, środków odurzających oraz członkowie ich rodzin, a także osoby uwiękane w przemoc domową. W ciągu roku udzielono 164 porad.

Prowadzono mediacje rodzinne, wspierające przede wszystkim formę rozwiązywania konfliktów towarzyszących uzależnieniom. Mediator udzielił łącznie 49 porad terapeutycznych, ze spotkań skorzystało 19 osób, wszystkie dotknięte przemocą. Zajęcia odbywały się trzy razy w miesiącu w budynku Hali Sportowej w Wieliszewie. Mediator w każdej chwili udzielał również wsparcia i porad telefonicznie.

Wsparcie można było otrzymać od psychologa, który udzielał porad psychologicznych wspierających. Porady udzielane były 3 razy w miesiącu, łącznie udzielono 47 porad.

Pomoc i wsparcie dla kobiet doznających przemocy i nie tylko udzielała (i udziela) Grupa Wsparcia dla Kobiet. Jest to grupa samopomocowa, anonimowa; przyjazne i bezpieczne miejsce spotkań (bez ograniczeń wiekowych), gdzie możesz przyjść gdy czujesz się zagubiona, zgnębiona, niezrozumiana, osamotniona w trudnościach dnia codziennego, gdy doświadczasz przykrości od osoby uzależnionej od środków zmieniających świadomość, gdy przeżywasz kryzys małżeński i jesteś na zakręcie. Grupa oferuje pomoc i wsparcie w realizowaniu swoich zamierzeń i potrzeb, dzieli się doświadczeniem siłą i nadzieją, pomaga znaleźć wyjście z trudnej sytuacji życiowej rodzinnej w życzliwej atmosferze odnaleźć pogodę ducha. Spotkania Grupy Wsparcia dla Kobiet odbywają się w 2 i 4 wtorek miesiąca w Gimnazjum w Wieliszewie.

Współpraca z rodziną z dysfunkcją, której odebrano dziecko w celu umieszczenia w placówce lub rodzinie zastępczej – asystent rodziny w 2018r współpracował z 2 takim rodzinami, wspólnie opracowywane były plany wsparcia. Na wniosek PCPR lub sadu sporządzane były oceny okresowe lub opinie o rodzinie biologicznej z uwzględnieniem postępów rodziny i wnioskami ośrodka o możliwości powrotu dziecka do rodziny biologicznej.

Koordynacja prac wszystkich instytucji działających na rzecz rodzin znajdujących się na terenie Gminy Wieliszew.

Pracownicy OPS współpracują z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny (tj. policją, psychologiem, mediatorem, terapeuta ds. uzależnień, pracownikami oświaty, służbą zdrowia, ZI, GKRPA). Odbywają się spotkania robocze z kuratorami, wymiana informacji ze szkołami i przedszkolami, która pozwala na szybkie działania interwencyjne w rodzinie.

IV. Efekty i rezultaty

1. Nastąpiła zauważalna poprawa funkcjonowania społecznego dzieci, młodzieży i rodzin ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym.
2. W 2018 r. 7 dzieci zostało umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej i jedno w placówce opiekuńczo wychowawczej „Dom dziecka”. Razem w pieczy zastępczej w 2018r. przebywało 14 dzieci, w domu dziecka 2.
3. Zwiększono dostępność dla rodzin do poradnictwa specjalistycznego (Mediator, Psycholog, Terapeuta ds. Uzależnień zatrudnieni przez Urząd Gminy Wieliszew).
4. Wzmacniano więzi rodzinne min. poprzez ukazywanie jak ważna jest komunikacja członków rodziny, wspólne spędzanie czasu , słuchanie potrzeb drugiej osoby z naciskiem na potrzeby dziecka, wspólny posiłek.
5. Rodziny nabywały umiejętności i wiedzę na temat właściwego rozwiązywania konfliktów emocjonalnych, wewnątrzrodzinnych oraz w odniesieniu do dzieci. Dzieci nabywały umiejętności właściwego rozwiązywania konfliktów w środowisku szkolnym i grupie rówieśniczej.
6. Nastąpiła integracja społeczności lokalnej i rozwój grup wsparcia (Grupa wsparcia dla kobiet).
7. Wzrosły kompetencje i aktywność rodzin oraz poziom ich zaangażowania w życie społeczne.
8. Wzrosło zaangażowanie organizacji w zakresie podejmowania działań środowiskowych (wsparcie stowarzyszeń oraz osób prywatnych).
9. Skuteczniej i efektywniej wykorzystano istniejące zasoby.

Wobec rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieliszewie podejmuje działania, których celem jest zapewnienie wsparcia i pomocy, szczególnie poprzez:

- analizę sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- wzmocnienie roli i funkcji rodziny;
- rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- pomoc w integracji rodziny;
- przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- dążenie do reintegracji rodziny.

Wspieranie rodziny, jako zespół planowanych działań, mających na celu przywrócenie rodzinie funkcji opiekuńczo-rodzicielskich, może być prowadzone w formie:

- pracy z rodziną m.in. poprzez konsultacje, poradnictwo specjalistyczne, terapię, mediację, usługi dla rodzin z dziećmi, pomoc prawną, przydzielenie asystenta rodziny;
- pomocy w opiece i wychowaniu dziecka poprzez placówki wsparcia dziennego.

Na terenie gminy działają dwie świetlice w Wieliszewie i Krubinie. Dzieciom i młodzieży objętej ich działalnością udziela się pomocy w pokonywaniu trudności szkolnych, rozwiązywaniu problemów życiowych i rodzinnych, oraz organizowaniu czasu wolnego. Dzieci mogły rozwijać zainteresowania, oraz pogłębiały dwoje zdolności. Uczestnicy świetlic wyjeżdżali na wycieczki.

Praca z rodziną podejmowana jest zarówno w rodzinie wymagającej wsparcia, by mogła poradzić sobie z doznawanymi trudnościami, tak by nie doszło do działań interwencyjnych w postaci umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, jak i rodzinie w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną. Wówczas działania pomocowe zmierzają do stworzenia takich warunków w funkcjonowaniu rodziców umieszczonego dziecka, by był możliwy powrót dziecka do rodziny biologicznej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieliszewie, stosując ustawę, ma na względzie przede wszystkim podmiotowość dziecka i rodziny oraz prawo dziecka do:

- 1) wychowania w rodzinie, a w razie konieczności wychowywania dziecka poza rodziną – do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka;
- 2) powrotu do rodziny;
- 3) utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów;
- 4) stabilnego środowiska wychowawczego;
- 5) kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i przekonań oraz zabawy i wypoczynku;
- 6) pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia;
- 7) ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie dziecka;
- 8) informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą, odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości;
- 9) ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem;
- 10) poszanowania tożsamości religijnej i kulturowej;
- 11) dostępu do informacji dotyczących jego pochodzenia.

Asystent rodziny jest profesją w systemie wspierania rodziny, wprowadzoną ustawą o wspieraniu rodziny, której cechami charakterystycznymi są kompleksowe działania podejmowane wobec rodziny i polegające przede wszystkim na towarzyszeniu rodzinie, z zachowaniem profesjonalnych relacji, w pokonywaniu trudności, poprawie funkcjonowania i zmianie niekorzystnych dla rodziny sytuacji kryzysowych.

Asystent rodziny zatrudniony w Ośrodku Pomocy Społecznej w Wieliszewie realizuje zadania:

1) pomoc w poprawie sytuacji bytowej oraz w uzyskaniu samodzielności materialnej:

- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych,
- wspieranie aktywności społecznej rodzin,
- motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej.

2) wsparcie specjalistyczne:

- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych,
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi,
- motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych,
- udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych,
- prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci.

3) czynności administracyjne:

- prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną; opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny w formie sprawozdania dotyczącego pracy z rodziną co 6 miesięcy,
- monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną.

4) współpraca z innymi podmiotami:

- współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny,
- współpraca z zespołem interdyscyplinarnym i grupą roboczą, o których mowa w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

5) czynności interwencyjne:

- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin .

W ramach swoich obowiązków asystent rodziny jest zobowiązany zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do opracowania i realizacji planu pracy z rodziną, we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym. W przypadku podejmowania działań na rzecz rodziny, której dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej asystent zobowiązany jest do opracowania i realizacji planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej z uwagi na konieczność skoordynowania działań z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.

Zadania asystenta rodziny realizowane są zgodnie z przepisami ustawowymi i polegają przede wszystkim na prowadzeniu pracy z rodzinami, u których występuje wiele sprzężonych problemów, do których należą m.in.: niskie umiejętności opiekuńczo-wychowawcze oraz prowadzenia gospodarstwa domowego, uzależnienia, bezrobocie, ubóstwo, przewlekła choroba, niepełnosprawność, przemoc, wyuczona bezradność, zaburzenia psychiczne, a których występowanie powoduje trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Praca asystenta rodziny odbywa się w miejscu zamieszkania tych rodzin i poza nim, przy aktywnym współdziałaniu i współpracy pracownika socjalnego z rejonu osoby objętej wsparciem asystenta. Decyzję o przydziale asystenta rodziny do danej rodziny podejmuje Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Wieliszewie na podstawie wniosku pracownika socjalnego i analizy sytuacji danej rodziny.

W 2018 roku wspierającymi, motywującymi i pomocowymi działaniami asystenta rodziny objętych zostało 10 rodzin (w tym: 15 dzieci) w zależności od występujących problemów w rodzinie i ich natężenia. W 2018 r. asystent rodziny z 4 rodzinami zakończył współpracę ; z 2 rodzinami zakończono współpracę ze względu na brak efektów, w 2 rodzinach zakończono współpracę ze względu na osiągnięcie celów.

Asystent rodziny w roku 2018 współpracował z dwoma rodzinami, w których dzieci są umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. Wspieranie rodziny, w ramach asystenta rodziny jest procesem długotrwałym, dającym bardzo trudno osiągalne i wymierne efekty działania, powodującym doprowadzenie rodziny do istotnych zmian postępowania członków rodziny i ich sytuacji życiowej, niwelowania destruktywnych zachowań członków rodziny, samodzielności w realizowaniu spraw rodzinnych, podniesieniu jakości życia członków rodziny.

Czas pracy asystenta z rodzinami objętymi wsparciem asystenta:

do 3 m-cy 2 rodziny

powyżej 3 m-cy do 12 m-cy - 0 rodzin

powyżej roku – 8 rodzin

Łącznie 10 rodzin

W ramach swoich obowiązków asystent rodziny brał udział w zespołach do spraw oceny sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej. Są to zespoły powoływane przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie, które monitorują i analizują sytuację rodzin pod kątem możliwości powrotu dzieci do naturalnego środowiska.

Pracownicy socjalni na wniosek PCPR sporządzali również ocenę sytuacji dziecka, wydawali informacje odnośnie możliwości powrotu dziecka do rodziny biologicznej.

Sporządzony został jeden wywiad na wniosek Sądu oraz sporządzona została opinia na wniosek Rzecznika Praw Dziecka o sytuacji małoletniej.

Pracownicy socjalni w swojej pracy zawodowej również kładą duży naciska na świadczenie pracy socjalnej mającej na celu poprawę funkcjonowania rodzin w ich środowisku, rozwinięciu lub wzmocnieniu ich aktywności i samodzielności życiowej

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, gmina zobowiązana jest do współfinansowania pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w wysokości odpowiednio:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieliszewie współfinansował pobyt dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Odpłatność pokrywano za pobyt w pieczy zastępczej za 14 dzieci.

W 3 rodzinach zastępczych niespokrewnionych - przebywało 4 dzieci, w 6 rodzinach zastępczych spokrewnionych przebywało 10 dzieci, a w placówce opiekuńczo – wychowawczej „Dom dziecka” 2 dzieci.

Gmina Wieliszew zapewnia pomoc psychologiczną oraz prawną na terenie gminy. Adresatami tych działań są także rodziny zagrożone wykluczeniem społecznym i borykające się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi, które korzystają z indywidualnych porad specjalistów: prawnika, psychologa, terapeuty ds. uzależnień, mediatora rodzinnego.

Współdziałanie z innymi instytucjami i organizacjami w zakresie pomocy rodzinom przeżywającym problemy rodzicielskie to jedno z zadań asystenta rodziny.

Asystenci realizując plan pomocy rodzinie współpracowali oprócz pracowników socjalnych przede wszystkim z przedstawicielami:

- 1) Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej w Legionowie ,
- 2) placówek oświatowych ,
- 3) służb medycznych (np. lekarze rodzinni, pielęgniarki środowiskowe),
- 4) Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Legionowie,
- 5) Komisariatu Policji w Wieliszewie,
- 6) Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego,
- 7) Dom Dziecka w Chotomowie,
- 8) Poradnia Psychologiczno –Pedagogiczna w Legionowie,
- 9) Dom Samotnej Matki w Legionowie,
- 10) Placówki wsparcia dziennego dla dzieci w Krubinie i w Wieliszewie.

W 2018 roku przeprowadzono analizy, opracowania statystyczne i sprawozdania z realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a w tym:

- 1) sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny;
- 2) sprawozdanie finansowo - rzeczowe z wykonania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej ;
- 3) sprawozdanie końcowe z realizacji Resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieliszewie opracował i wprowadził mechanizmy identyfikowania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w celu objęcia ich wsparciem w formie pracy z rodziną lub pomocy w opiece i wychowaniu dziecka z terenu działania naszego ośrodka.

Opracowano i wdrożono procedury działań podejmowanych przez asystenta rodziny i pracownika socjalnego na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczej.

Przygotowano i podpisano z placówkami oświatowymi z terenu naszej gminy porozumienia w sprawie zasad współpracy przy wykonywaniu zadań z zakresu pomocy społecznej oraz wspieraniu rodzin i systemu pieczy zastępczej.

V. Organizacja pracy asystenta rodziny

Asystent rodziny pracuje z rodzinami wieloproblemowymi. Wymaga to od niego szerokiej wiedzy i umiejętności niezbędnych do realizacji zadań oraz profesjonalizmu zachowań w trudnych okolicznościach. Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieliszewie zatrudnił w 2018 r. jednego asystenta rodziny na umowę o pracę w ramach zadaniowego czasu pracy, posiadającego odpowiednie wykształcenie. W ramach podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi i rodziną, asystent rodziny w 2018 r. uczestniczył w szkoleniu dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Grup Roboczych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz szkoleniu z technik uczenia dzieci z autyzmem.

Z dniem wejścia ustawy poszerzył się obszar działań asystenta rodziny poprzez przypisanie mu funkcji koordynatora kompleksowego wsparcia (poradnictwa) dla kobiet w ciąży i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej, kobiet w sytuacji niepowodzeń położniczych oraz wsparcia rodzin dzieci, u których zdiagnozowano „ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.

Obowiązujący w Ośrodku Pomocy Społecznej w Wieliszewie model pracy z rodziną objętą asystą rodzinną zakłada współpracę pracownika socjalnego i asystenta rodziny na każdym etapie pracy z rodziną. Współpraca pracownika socjalnego z asystentem rodziny ma charakter ciągły począwszy od fazy planowania, konstruowania długoterminowych celów (w oparciu o narzędzie jakim jest plan pracy z rodziną , również poprzez pozostałe fazy: realizacji planu (radzenie sobie z napotkanymi przeszkodami, podejmowanie interwencji, dokonywanie koniecznych zmian w ustalaniu celów głównych i szczegółowych zawartych w kontraktach socjalnych i planach pracy współpraca z partnerami w obszarze wspierania rodziny), a także w fazie monitorowania rodziny. Pracownik socjalny w początkowym etapie współpracy służy asystentowi, zarówno posiadaną wiedzą teoretyczną, jak i swoim doświadczeniem w pracy z konkretną rodziną. Natomiast w etapach późniejszych współpraca polega na wymianie posiadanych informacji –często znacznie szerszych ze strony asystenta z uwagi na dużą częstotliwość kontaktów oraz zdobyte przez członków rodziny zaufanie. Jednak, to pracownik socjalny podejmuje ostateczne decyzje w ważnych kwestiach dotyczących rodziny.

Asystent rodziny prowadził pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę. Wspieranie rodziny prowadzone było za jej zgodą i z aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Asystent rodziny wspierał rodziny nie wydolne wychowawczo poprzez działania zmierzające do przywrócenia ich prawidłowych funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Po analizie sytuacji rodziny oraz jej środowiska rodzinnego dokonuje się oceny sytuacji rodziny. Kolejnym krokiem jest opracowanie

skutecznego planu pomocy, którego celem jest podniesienie świadomości w zakresie planowania i funkcjonowania rodziny. Przy realizacji celów ważną rolę pełni pośrednictwo specjalistyczne, konsultację. Asystent podczas pracy z rodziną używał całego wachlarza metod zmierzających do osiągnięcia wyznaczonych celów. Podczas wizyt asystent motywował poszczególnych członków rodziny, podnosił poczucie ich własnej wartości, wzmacniał, towarzyszył przy podejmowaniu ważnych decyzji, przydzielał zadania do realizacji. Ważnym elementem pracy asystenta była współpraca z pozostałymi pracownikami związanymi ze wsparciem rodziny np: pracownikiem socjalnym, kuratorem, pedagogiem szkolnym, wychowawcą, dzielnicowym, koordynatorem pieczy zastępczej. Celem pracy asystenta było osiągnięcie przez rodzinę poziomu stabilności życiowej.

Zadania asystenta skupiły się wokół podniesienia kompetencji rodzin. Kluczową rolę odgrywało poradnictwo i pomoc w załatwianiu spraw związanych z bieżącym funkcjonowaniem rodziny. Pomoc w prowadzeniu gospodarstwa domowego poprzez planowanie czasu na realizację zadań: sprzątanie, zakupy, racjonalne gospodarowanie posiadanymi środkami finansowymi, sprawy urzędowe. Kolejnym obszarem działania asystenta było pogłębianie wiedzy rodziców o dziecku i nauka aktywnego uczestnictwa w różnych sferach jego życia. Asystent motywował również członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, pomagał w poszukiwaniu podejmowaniu zatrudnienia. Celem poradnictwa specjalistycznego było wzmocnienie poczucia odpowiedzialności rodziców ze zmianą stylu wychowania dzieci, zwrócenie uwagi na ich indywidualne potrzeby, dostarczanie wiedzy na temat prawidłowego wypełniania obowiązków rodziców. Oddziaływania na dzieci by koncentrowały się na podniesieniu umiejętności w zakresie planowania swojej przyszłości na bazie posiadanych zasobów. Asystent podczas współpracy z rodzinami udzielał pomocy w rozwiązywaniu problemów psychologicznych. Poprawa wzajemnej komunikacji w relacjach rodzic-dziecko – rozmowy o prawidłowym komunikowaniu się, wyrażaniu uczuć i wzajemnych potrzeb. Radzenie sobie ze stresem, zniechęceniem, lękiem, bezsilnością i własnymi emocjami. Budowanie poczucia własnej wartości. Praca nad usprawnieniem porozumiewania się w drodze dialogu, którego efektem będzie nabycie prawidłowych nawyków w zakresie mówienia i słuchania.

Wsparcie psychologiczne dla rodziców i dzieci – informowanie o możliwości skorzystania ze specjalistycznej pomocy psychologicznej oraz Poradni Psychologiczno Pedagogicznej. Asystent mobilizował członków rodziny do skorzystania ze wsparcia mediatora, psychologa oraz terapeuty do spraw uzależnień zatrudnionych przez Urząd Gminy Wieliszew bądź innych specjalistów z terenu powiatu. Rodziny objęte pomocą i wsparciem asystenta rodziny w roku 2018 wielokrotnie otrzymały:

- pomoc w postaci mebli, odzieży, zabawek, paczek z żywnością i środkami czystości.
- paczki żywnościowe oraz środki czystości przekazane przez Stowarzyszenie „Wspólnymi Siłami”,

Rodziny miały możliwość skorzystania ze wsparcia w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa. Rodziny zostały objęte pomocą „Szlachetna paczka”. Otrzymały z PCK pomoc w postaci paczek żywnościowych. Asystent rodziny wspiera rodziny, aby w przyszłości samodzielnie potrafiły pokonywać trudności życiowe, zwłaszcza dotyczące opieki i wychowania dzieci”. Wsparcie dało możliwość modelowania poprawnej komunikacji i współpracy. Rozwiązywania sporów i akceptacji różnic w podejściu do problemów oraz samodzielności w pokonywaniu trudności życiowych

Indywidualna praca asystenta rodziny z rodziną pozwoliła na wzrost poziomu motywacji klientów do podjęcia działań. Poprzez komplementowanie i ujawnianie zasobów u klientów nastąpił wzrost poczucia ich własnej wartości oraz skuteczności. Uświadomili sobie istnienie własnych umiejętności i możliwości. Odkryli rozwiązania, co zachęca ich do dalszych działań i daje im nadzieję, że poradzą sobie w przyszłości z innymi trudnościami. Ponadto mają poczucie, że są traktowani podmiotowo i jest szanowana ich godność. Mają możliwość uczestnictwa w procesie pomocowym, współdecydowania i współodpowiedzialności. Rodzina mimo zmian zachowuje tożsamość i niepowtarzalność, odzyskuje częściową kontrolę nad własnym życiem i osiąga samodzielność w pokonywaniu trudności życiowych. Zauważalne stało się w nich zmniejszenie poczucia osamotnienia i bezsilności, zwiększenie koncentracji na przyszłości i odzyskiwanie poczucia wpływu na nią.

W 2018 roku, Gmina Wieliszew uczestniczyła w realizacji „Resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2018”, którego celem było wspomaganie i wspieranie jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego w budowaniu systemu wspierania rodzin, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez dofinansowanie zatrudnienia asystentów rodziny. Na zadanie to wydatkowano ogółem kwotę 30 539,85 zł w tym wydatkowane środki z dotacji – 11 675,38 zł, oraz wydatkowane środki w Ramach Funduszu Pracy – 4 590,14,

W 2018 roku przeprowadzono analizy, opracowania statystyczne i sprawozdania z realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a w tym:

- 1) sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za 2017 rok – przedstawiane Radzie Gminy Wieliszew;
- 2) sprawozdanie finansowo - rzeczowe z wykonania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej kierowane do Wojewody Mazowieckiego;
- 3) sprawozdanie końcowe z realizacji Resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za 2017 r. kierowane do Wojewody Mazowieckiego.

VI. Efekty i rezultaty

1. Nastąpiła poprawa funkcjonowania społecznego dzieci, młodzieży i rodzin ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym.
2. Dążenie do zminimalizowania liczby dzieci kierowanych do pieczy zastępczej i placówek opiekuńczo wychowawczych.
3. Zwiększono dostępność dla rodzin do poradnictwa specjalistycznego.
4. Wzmocniono więzi rodzinne.
5. Rodziny nabywają umiejętności i wiedzę na temat właściwego rozwiązywania konfliktów, wewnątrzrodzinnych, dzieci nabyły umiejętności właściwego rozwiązywania konfliktów w środowisku szkolnym i grupie rówieśniczej.

Realizatorzy i partnerzy;

W dotychczasową realizację programu zaangażowane były podmioty, które poprzez swoją pracę z dzieckiem, rodziną oraz środowiskiem lokalnym, tworzą lokalny system opieki nad dzieckiem i rodziną:

- **Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieliszewie**

(pomoc świadczona min. w oparciu o ustawy: o pomocy społecznej, o świadczeniach rodzinnych, o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, o pomocy państwa wychowaniu dzieci, o systemie oświaty (stypendia i zasiłki szkolne), o dodatkach mieszkaniowych, o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej)

- **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**

(motywowanie i zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego, kierowanie do biegłych w przedmiocie orzekania o uzależnieniu, kierowanie spraw do sądu o wydanie orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego podejmowanie działań zmierzających zapobieganiu przemocy w rodzinie, kierowanie osób uzależnionych i uwikłanych w przemoc domową do specjalistów i instytucji świadczących usługi specjalistyczne, inicjowanie działań zmierzających do animacji i aktywizacji środowiska lokalnego w niesienie pomocy osobom z problemem alkoholowym i problemem przemocy, organizowanie pomocy dzieciom ze środowisk zagrożonych marginalizacją, ze szczególnym uwzględnieniem problemów alkoholowych).

- **Komisariat Policji w Wieliszewie**

(wstępna obserwacja rodziny w czasie interwencji, możliwość zauważenia potrzeby wsparcia dzieci w problemach wychowawczych i innych).

- **Gminne Centrum Kultury w Łajskach**

(udział dzieci w kołach zainteresowań i zajęciach pozalekcyjnych, mających na celu oderwanie ich od przebywania w dysfunkcyjnej rodzinie, budowa poczucia wartości własnej osoby).

- **Zespół Interdyscyplinarny przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Wieliszewie.**

(działanie na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, wypracowanie strategii pomocy konkretnej rodzinie przez specjalistów, procedura Niebieskiej Karty).

- **Szkoły i przedszkola w gminie Wieliszew**

(obserwacja dzieci i dostrzeganie pierwszych symptomów problemów dziecka i jego rodziny, pomoc dziecku i rodzinie w oparciu o ustawowe obowiązki szkoły wobec dziecka, wsparcie psychologa i pedagoga szkolnego)

- **Służba zdrowia**

(możliwość zauważenia pierwszych niepokojących sygnałów dotyczących dziecka i rodziny, np. objawy niedożywienia, zaniedbania, pobicia itp.)

- **Terapeuta d.s. uzależnień**

(diagnozowanie problemów osoby/rodziny w zakresie uzależnień oraz planowanie pomocy i wsparcia osobie/rodzinie. Motywowanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego. Wsparcie dla osób współuzależnionych).

- **Mediator**

(rozpoznawanie problemów rodzinnych, podejmowanie wspólnych działań mających na celu odbudowanie relacji, nawiązanie więzi i odnalezienie zagubionych w konflikcie wartości i priorytetów. Pomoc osobom poszkodowanym w konflikcie [dotkniętym przemocą])

- **Placówka opiekuńczo - wychowawcza wsparcia dziennego**

(pomoc w pokonywaniu trudności szkolnych ,pokonywaniu problemów życiowych i rodzinnych, oraz organizowaniu czasu wolnego).

- **Psycholog**

(indywidualne rozmowy z psychologiem w celu ukierunkowania na rozwiązanie problemu, dostrzeganie właściwych wyborów życiowych, wsparcie, motywowanie do zmian, udzielania porad opiekuńczo-wychowawczych)

VIII. Monitoring

Monitoringiem programu zajmował się Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieliszewie na podstawie pozyskiwanych informacji oraz danych ze sprawozdań dostępnych na poziomie gminy uzyskiwanych od podmiotów uczestniczących w realizacji zadań. Celem bieżącego monitoringu była obserwacja zmian ilościowych i jakościowych, jakie pojawiały się podczas realizacji działań. W przypadku stwierdzenia jakichkolwiek rozbieżności między założeniami a rezultatami, na bieżąco były one weryfikowane i dostosowywane do potrzeb docelowej.

p. o. Kierownika
Ośrodka Pomocy Społecznej
w Wieliszewie
Małgorzata Kaczyńska